

pressiu que descriptiu, encara se'n serveix en el S. XVI algun escriptor d'alt prestigi però dels enamorats de parlar antic i tirant a l'occitanisme: Du Bartas, Rabelais, que usa més d'un cop *tabus* «tracas», *tabuster* «tracasser» (p. ex., *Gargantua*, 28); i el substantiu encara fins en Montaigne com a equivalent molt pintoresc de «vacarme, chahut», els mots pròpiament francesos (però «que le gascon y aille, où le français n'en puet pas»!): «estudiant au coin d'une salle --- et autour de lui, un *tabut* de ses valets, plein de licence ---» (10 *Essais* III, xiii, p. 327).

En el Nord va arribar a pendre peu una variant amb la *-r* afeïda, com la que hem vist en el *trabustire* de Peire Cardenal (per influència dels innombrables verbs en *tra(s)-*) sinó que més tard s'hi ficà, de més a més, 15 una *a* d'anaptixi: *tarabuster* «troublers, fatiguer, importuner», encara acceptable, com a terme familiar i expressiu, en la llengua moderna, però aqueixa *-s-* conservada ja el denuncia com a manlleu: «mot populaire, d'origine méridionale, aux formes instables: remonte à l'a. prov. *tabuster*» ens ensenyen Bloch-W., si bé reconeixent que ja n'hi ha un cas del substantiu derivat *tarrabustis* en el S. XIV.

Altrament, la toponímia revela que aquesta variant no mancà d'alguna esporàdica extensió fins a Catalunya: d'alguna part tenia nota d'un *tarabustejar* (que s'ha extraviat), i en tot cas hi ha un NL: *Tarabust* és un paratge ple d'enderrocs a l'esquerra de la Ribagorçana, vessant poc a l'Est d'Orrit; cal llegir així (i no pas *-busc-*) en un report de 1403 a l'administració reial: «roïnós cas qui s'és seguit --- de les inopinades morts de persones, enderrocaments, abissaments e totals destruïments e *trebastaments* d'albercs --- per lo precipitat diluvi» (*AIEC* v, 537). En fi tal força expansiva tingué aquest mot trobadoresc que no deixà 35 d'insinuar-se un poc en domini basc, si bé amb ultracorrecció *-b-* > *-p-* i emparentament amb un bell ròssec euskèric: bc-fr. *tipustiapast* 'de cop i volta' («ganz plötzlich», Schuchardt, *Litbl.* XI, 399).

De la forma tipus *tabuixar*, sense *-t-* també algun 40 representant dialectal i antiquat en domini d'Oïl. Un fr. ant. *tamboissier* «faire du bruit, frapper, fracasser» assenyalat per Tilander (*Rom.* LII, 466); que ha deixat algun rastre patuès entre Champagne i Borgonya: *tambouchie(r)* «frapper à grands coups (de bâton, sur-tout)»: en un text ja un poc vell del Mouzonnais, s'encarrega als matadors d'escorxadors: «quand le bué es(t) assumé, on le *tambouche*, pi(s) on le gouffelle aveu(c) in gros chouffiot, pou(r) l'écorcher après pu(s) aiseima(n)t: ça fait in rude train», operació massa còmoda 50 que ja prohibeixen, descrivint-la les Ordonances de Reims de 1389, no deixant de precisar que es tractava de «batre de bastons» (Goffart, *Revue de Champagne et de Brie*, 1898, 365).

A la vista de l'oposició entre *-ix-* catalana i prov. 55 *tabussa(r)*, it. *tambussare*, ens interessa especialment de veure com en aquestes formes del Nord de França, així com en el lombard *ta(m)büüšá*, tenim també el rastre d'una antiga combinació *-iss-*, d'on *š*; de vegades darrere llur *ü* palatal els parlars gallo-romànics, deixen 60

esvair l'element *i*, però aquest reapareix en els representants de certes zones extremes del N., de l'E. i de més enllà del Canal: i angl. *mushroom* té *š* com el nostre *MOIXERNÓ/moixeró*, enfront de la forma *musseron/mousseron* que ha predominat a França; a França hi ha *lutter* enfront del nostre *lluitar*; en lloc de *bruit* hi té gran extensió la forma *brut*; tot i que en tots aquests casos la *i* era etimològica (*LUCTARE*, *MUKS-* etc.); la tendència a refondre *-iss-* en *š* ha salvat el matís palatal etimològic en aquests parlars de l'extrem N. gallo-romànic (igual que en català: norm. > francès *échouer*=cat. *eixaugar*, cast. *enxaguar/enjuagar*).

D'altra banda observem en uns quants d'aquests casos del nostre mot, més enllà dels Pirineus i del Loire o dels Alps, l'aparició d'una *-m-* que sempre ha restat estranya al cat.: it. *tambussare*, si bé hi ha *tabüšá* junt amb *tambüšá* en milanès, fr. ant. i dial. *tamboissier/tambouchier*. I això també en algun testimoni francès ant. de la variant amb *-st-*: «Donc oïssiez en l'ost tel noise / --- / tel son et tel *tambusteiz*: / batoient hiaumes et chapels / ---», en l'*Estoire de la Guerre sainte* (S. XIII, amb trets dial. del NE.).

L'explicació etimològica ja va ser endegada breument per Diez (*Wb.*, 683): «productes onomatopeics basats sobre *tabor/tambor*, cf. oc. ant. *taborna*, *taburla*, b. ll. *taburcium*, *taburlot* (Du C.)». Aqueix verb apareix només en un poema del narbonès Guiraut Riquier (3.^r quart S. XIII), on Rayn. entén «frapper, tourmenter»: «est pessamens me destrenh e-m *taborna*»; és un poema d'uns 50 versos (quatre o cinc de perduts segons sembla), on a cada estrofa es van repetint en el mateix vers a cada un un mateix mot, idèntic o quasi igual, amb algunes variacions de categoria o matís entre l'un i l'altre (p. ex. *traversa*, adés 'adversa', adés 'travessa', adés 'mala passada'), i aquest Pres. 3 *taborna* retorna almenys sis vegades (en els versos conservats): «No-m sai d'amor si m'es mala o bona / ni si --- / e-m fa tornar al dur colp que-m *taborna* / ---»: amb algunes variacions de sentit, que oscil·len des del definit per Rayn. fins al de 'aclaparar' o 'esfereir'. S'hi endevina un terme entès pels auditors, potser poc usat, però pintoresc i expressiu que permet al trobador pedant i «virtuoso» de lluir el seu enginy amb aquesta rebuscada combinació mètrica, semàntica i tal originalitat lèxica.

Quant a *taburla* és un substantiu, hapax, però corroborat per la rima i pel fet de trobar-lo en *Sainta Enimia* (llgd. SE., c. S. XIII). El poema llarg i ben conegut: «ad honor *Sainta Maria* / fes glyeisa la donzela pia, / près del flum de Tarn, sobre Burla: 1 / mas molt i sufferc grand *taburla* / --- / venia-y una grans colobra / --- / derrocava tot, a tieira / ---» (Rayn., *Lex. Rom.* I, 556b9=Bartsch, *Dkm.*, 244.12): el sentit de 'malvestat, malaورانça' lliga molt amb el de *tabornar* en Riquier, i també força amb el de *tabustar/tabuixar* en moltes de llurs accs.; també es presta *tabornar* a unir-ho amb el prov. *tambourinà*, que ultra «battere le tambourin ou le tambour» i «faire du tapage» també té segons el *TdF* els sentits de «frapper sur qqn., poursuivre en justice, divulguer un secret».